

УДК 94(477+474.5) «2004-2008»:327 Т89

І.А. ТУРЯНИЦЯ

УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ЄС ТА НАТО (2004-2008 РР.)

Туряниця Інна Анатоліївна – аспірантка кафедри історії України Ужгородського національного університету

У статті розглядаються відносини України з Литовською Республікою після набуття останньою повноправного членства в ЄС та НАТО (2004 рр). Основну увагу зосереджено на характеристиці взаємодії головних державних інституцій держав протягом зазначеного періоду – глав держав, урядів, міністерств та інших відомств.

Ключові слова: Україна, Литовська Республіка, ЄС, НАТО.

В статье рассматриваются отношения Украины с Литовской Республикой после вступления последней в ЕС и НАТО (2004 гг.). Основное внимание сосредоточено на характеристике взаимодействия главных государственных институтов в течение указанного периода – глав государств, правительств, министерств и других ведомств.

Ключевые слова: Украина, Литовская Республика, ЕС, НАТО.

The article deals with relations between Ukraine and Lithuania after the entry into the last full membership in the EU and NATO (2004 years). The main attention is focused on the characterization of the interaction of the main state institutions during this period - Heads of State and Government, ministries and other agencies.

Keywords: Ukraine, Lithuania, EU and NATO.

© І.А. Туряниця, 2012

Постановка проблеми. В 2004 р. в історії України і Литви відбулося кілька знакових подій, що створили нові умови для двосторонніх відносин. За короткий термін Литві вдалося здійснити складні перетворення у політичній, економічній та соціальній сферах з метою адаптації до євроінтеграційних стандартів.

Ставши в 2004 р. членом НАТО, а з 1 травня 2004 р. – Європейського Союзу, Литовська Республіка реалізувала свої зовнішньополітичні цілі – забезпечення національної безпеки та створення передумов для свого подальшого цивілізаційного поступу, що, в свою чергу, дозволило країні досягти найвищого рівня розвитку на пострадянському просторі, поряд з іншими балтійськими державами.

Новий формат українсько-литовських відносин, опосередкований членством Литви в ЄС і НАТО, виводить на політичну авансцену вивчення і врахування литовського досвіду руху по тому шляху, пройшовши котрий країна увійшла до європейських та євроатлантичних структур. Україна, крім іншого, маючи добрі відносини зі своїм історичним партнером може розраховувати на його сприяння у реалізації власних проєвропейських намірів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія даної проблематики в основних її аспектах є відносно незначною. У наявних дисертаційних, монографічних дослідженнях, статтях та оглядах здійснено спроби поставити і, по можливості, розв'язати окремі питання, дотичні до українсько-литовських відносин після 2004 р. Це стосується як окремих сфер співробітництва, так і узагальнення досвіду вступу країн Балтії до ЄС та НАТО, з можливістю врахування їхнього досвіду для України. Зокрема, це стосується досліджень

Д.Аракелян, В. Завадського, С. Ліпкевич, М. Замікули та ін.

Мета дослідження. Аналіз українсько-литовських відносин з часу набуття Литовською Республікою членства в ЄС та НАТО (2004 р.) до часу проголошення стратегічного партнерства між двома країнами (2008 р.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Країни Балтії закріпили прагнення вступу в ЄС і НАТО у концепціях національної безпеки, прийнятих у середині 1990-х рр. Так, у Литві між періодом декларації про державний суверенітет у 1990 р. і прийняттям основного документа, який визначав політику безпеки й оборони Литви, було принаймні чотири проекти концепції безпеки, які широко обговорювалися. Сейм у 1996 р. прийняв закон про «Основи національної безпеки Литви», в якому без застережень був затверджений євроатлантичний напрям, а членство в НАТО визнавалось єдиним способом забезпечення державної безпеки [9, с. 310].

Тодішній президент А. Бразаускас від імені всіх політичних партій, і лівих, і правих направив листа Генеральному секретарю НАТО М. Вернеру, в котрому повідомлялось, що Литва бажає вступити до НАТО [11, с.15]. До речі, свідченням консолідації всього суспільства у головних питаннях політичного вибору країни є і той факт, що сам А.Бразаускас до незалежності був першим секретарем Литовської компартії. У 1993 р. він переміг на перших у Литві вільних виборах на пост президента, у 2001 р. як лідер соціал-демократичної партії, який виграв парламентські вибори, він став главою уряду. Саме за часів його прем'єрства Литва стала членом НАТО і Євросоюзу [18, с. 12]. Крім того, у Литві на момент вступу було 13 партій. Серед них і «Русский блок». Всі ці партії (включно з росіяна-

ми) виступали за західну інтеграцію країни [2, с. 307].

Окреслення основних тенденцій українсько-литовського співробітництва з огляду на наміри реалізації Україною євроінтеграційного курсу надзвичайно актуальне з науково-теоретичного і практичного погляду, особливо з часу безпосереднього сусідства нашої держави з ЄС після розширення євроспільноти на схід у 2004 р. Орієнтир на євроатлантичну інтеграцію визначений національним законодавством України, зокрема Законом України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. [7, с.351]. Одним з основних напрямів державної політики у питаннях національної безпеки цей документ визначає забезпечення повноправної участі України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства в ЄС та НАТО.

Досвід Литовської Республіки, набутий у процесі європейської інтеграції, є корисним для України, особливо з часу розширення євроспільноти на Схід, зокрема на пострадянський простір у 2004р. Але цей інтеграційний досвід Литовської Республіки до західних структур не є набором готових рецептів, котрі Україна може некритично застосувати у своєму просуванні до Європи, виходячи передусім з особливостей свого геополітичного становища. А отже, і уроки європейської інтеграції Литви є для Києва обмеженими в цьому плані. Однак безпосереднє сусідство з ЄС та проголошена Україною стратегія європейської інтеграції зумовлює необхідність наукового обґрунтування змісту українсько-литовської співпраці у здійсненні євроінтеграційного курсу України на сучасному етапі та є надзвичайно актуальною з огляду, наскільки це можливо й доцільно, на практичне застосування досвіду Литви. Це передусім стосується реформування політичної системи, приведення внутрішнього законодавства у відповідність до європейських стандартів, створення сприятливого інвестиційного клімату, посилення підтримки процесу європейської інтеграції з боку суспільства, що потребує відповідної роз'яснювальної роботи.

Литва поряд з Польщею може вважатись одним з найпосвідніших прихильників українських інтересів у Європейському Союзі та НАТО [23, с.407]. Реалізація її європейських і євроатлантичних прагнень у 2004 р., як нам видається, не применшила зацікавленості Вільнюса у партнерському діалозі з Україною. Хронологія контактів у 2004 році виглядала наступним чином: 25 лютого 2004 р. з офіційним візитом Литву відвідав Міністр закордонних справ України К. Грищенко, а у вересні 2004 р. відбувся офіційний візит Міністра закордонних справ Литовської Республіки А. Вальоніса в Україну. 18-20 квітня 2004 р. з робочим візитом до України прибув виконуючий обов'язки Президента Литовської Республіки А. Паулаускас. 26 листопада, 1 грудня, 6 грудня 2004 р. – Президент Литовської Республіки В. Адамкус відвідував Україну для участі в «круглому столі» щодо врегулювання політичної кризи в час президентської виборчої кампанії в якості міжнародного посередника. Разом з Президентом Польщі Александром Квасневським

він, власне, був ініціатором скликання українсько-«круглого столу» 26 листопада – 6 грудня 2004 р., ідея якого народилася в той момент, коли президент Кучма попросив посередництва і допомоги президентів Польщі та Литви у врегулюванні політичного конфлікту. А в березні 2006 р., в ході робочого візиту до України, В. Адамкус отримав спеціальну Міжнародну премію «Людина року» за 2005 рік у галузі суспільно-політичної діяльності, враховуючи його успішну посередницьку діяльність у вищезгаданих політичних подіях [26].

Позитивну роль у врегулюванні політичної кризи в Україні наприкінці 2004 р., окрім Президента республіки відіграли й представники литовського політикуму. 25 листопада 2004 р. група сигналорів – авторів Акта відновлення незалежності Литви від 11 березня 1990 р. виступила із «Заявою щодо захисту демократії в Україні». 29 листопада 2004 р. Сейм Литви абсолютною більшістю голосів прийняв Звернення до Верховної Ради України, в якому висловив глибоку стурбованість ситуацією, що склалась після другого туру виборів Президента України. Сейм заявив про солідарність Литви з демократичними прагненнями українців і запропонував співробітництво українському парламенту для виходу з ситуації [26]. Ці факти є зайвим свідченням того, що зацікавленість щодо України є притаманною політичним колам Литви різних політичних орієнтацій, що надає відносинам між нашими країнами додаткового потенціалу стабільності. Литовсько-українські відносини набули нового динамізму і у лютому 2005 р., коли відбулось підписання Плану дій ЄС-Україна, котрим представники української влади підтвердили необхідність розвивати внутрішній вимір проєвропейської політики. В. Адамкус, коментуючи ці події відзначав: «Литва однією з перших запропонувала надати Україні План дій щодо членства в НАТО. Ще у 2004 р. на зустрічі Альянсу у верхах ми говорили, що бачимо в Україні потенціал для проведення рішучих реформ і віримо в їх успіх»[20].

Розвиток стратегічних відносин між Україною та Литвою, активізація відносин у площині європейської та євроатлантичної інтеграції була предметом усіх двосторонніх контактів між представниками офіційних Києва та Вільнюса після 2004 р. Обидві країни підписали ряд контрактів, угод, протоколів і конвенцій, що стосувалися різних сфер співробітництва. Вступ Литви до ЄС не обмежував її діяльність на міжнародному рівні, але при цьому всі свої торгово-економічні дії країна вже мала підпорядковувати загальній торгово-економічній політиці ЄС. Литва повністю пов'язала себе з системою міжнародних і регіональних договорів ЄС, а це означало, що втратили чинність двосторонні і багатосторонні договори, укладені до вступу. Саме цим і було зумовлено необхідність поновити чи укласти нові договори у відповідності до європейських стандартів.

Отже, політична еліта Литви налаштована на поглиблення співпраці з нашою державою. І той факт, що президент Литви В. Адамкус протягом 2004-2007 рр. одинадцять разів відвідував Україну – слугує лише одним з багатьох підтверджень цьо-

го [21]. Крім того, В. Адамкус, подібно своїм попередникам на посту глави литовської держави, неодноразово зазначав, про «особливу роль України у Європі». Консенсус литовських політичних еліт щодо перспектив євроатлантичної інтеграції України підтверджується також заявами очільників МЗС та литовських дипломатів, котрі, зрозуміло, висловлювали офіційну точку зору. Міністр закордонних справ Литовської Республіки А. Вальоніс, перебуваючи в Україні у 2005 р., виклав на шпальтах газети «День» своє бачення «успішної євроінтеграції». Глава литовського зовнішньополітичного відомства нагадав, що його країна активно підтримує наш євроатлантичний курс, зокрема ідею дати нам чіткіші сигнали про його терміни і моделі» [13, с.3]. Тодішній Посол Литви в Україні Вікторас Баубліс в інтерв'ю газети «Україна і світ сьогодні» заявив, що демократична Україна, її членство «в Європейському Союзі і НАТО – це стратегічний інтерес Литви». Дипломат, зокрема, наголосив на великому економічному значенні участі України в оборонному Альянсі [10].

Згідно з Мадридською хартією, підписаною у 1997 р., основною формою співпраці між Альянсом та Україною є спеціальна Комісія Україна–НАТО. Литовська Республіка бере участь у діяльності цієї установи з часу завершення своїх власних переговорів про приєднання до Організації Північноатлантичного договору, тобто з весни 2003 р. Столиця Литви – Вільнюс – 21 квітня 2005 р. була господарем засідання Комісії Україна–НАТО [22].

Україну на зібранні представляла офіційна делегація на чолі з міністром закордонних справ Борисом Тарасюком. Через неформальний характер зустрічі далекосяжні рішення не ухвалювались. Тим не менше, дух самої зустрічі визначено мав позитивний характер. Україна і НАТО розпочали інтенсивний діалог щодо питання членства України в Північноатлантичному альянсі і необхідних для цього реформ, які є першим етапом офіційної підготовки країни до вступу в Альянс [29, с. 171].

Важливими подіями у двосторонніх відносинах стали переговори і зустрічі на найвищому рівні, зокрема офіційний візит Президента України В. Ющенка до Литви 15 травня 2005 р. та робочий візит Президента Литовської Республіки В. Адамкуса в Україну 16-17 червня 2005 р. для участі у Міжнародному інвестиційному форумі «Позачерговий стіл» присвячений Україні.

Актом солідарності з Україною стало схвалення 24 листопада 2005 р. Сеймом Литви резолюції, в якій Голодомор 1932-1933 рр. в Україні було визнано актом геноциду українського народу [27, с.15].

Регулярність зустрічей засвідчена і на рівні міністрів закордонних справ обох країн, котрі відбувались не менше чотирьох разів на рік та конкретизували напрями співробітництва Литви й України, реалізуючи досягнуті домовленості і надаючи їм практичного наповнення. Серед таких ключових значення мав робочий візит Б. Тарасюка в Литовську Республіку 23 грудня 2005 р. Його результатом стало підписання «Спільної заяви міністрів закордонних справ України та Литовської

Республіки про взаємодію у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції і регіонального співробітництва» [19].

У жовтні 2006 р. в Києві Міністри закордонних справ П. Вайтекунас та Б. Тарасюк підписали Договір про співробітництво країн у здійсненні Плану дій ЄС-Україна. В документі були накреслені 10 проектів у галузі соціального розвитку, державних закупівель, страхування, сільського господарства і права, які держави планували здійснити у другій половині 2000-х рр. [24].

Важливість двосторонніх інституцій з розвитку стратегічного партнерства підтверджує намір зміцнювати співробітництво через Раду Президентів, Міжпарламентську Асамблею, Раду Міністрів закордонних справ, Міжурядову Раду та Комісії, а також тресторонню Міжпарламентську Асамблею Верховної Ради України, Сейму Литовської Республіки та Сенату Республіки Польща.

Рада Президентів України та Литви утвердилась як новий унікальний для української зовнішньополітичної практики орган двостороннього співробітництва. Механізм такої співпраці з-поміж прибалтійських республік існує лише з Литвою. Передусім, це було пов'язано з особистими контактами Президента Литви В. Адамкуса з Президентом України В. Ющенком. Слід відзначити, що традицію співробітництва у такому форматі продовжено і після обрання на пост Президента Литви Далі Грібаускайте та Віктора Януковича в Україні. Станом на осінь 2011 р. було проведено чотири засідання Ради Президентів, на яких підписано важливі двосторонні документи.

Цікавим нюансом ролі України в зовнішній політиці Литви є така статистика: у «Білій книзі» за 2006 р. США згадуються 15 раз, за ними – Україна – 13 раз, Данія та Росія – 7 раз, Польща і Білорусь по 5 раз, Латвія і Молдова – 4 рази, Швеція – 3 рази, а Естонія, Німеччина та Грузія – по 2 рази. І хоча, звичайно, ці цифри не відображають якісної картини, тим не менше, вони є вагомим показником політичного значення [30, с.43].

Вельми актуальною була і залишається енергетична та транспортна сфери співробітництва. Обидві країни практично у значній мірі (а Литва майже повністю) залежні від зовнішніх джерел енергоносіїв, переважно російського походження. Саме в сфері енергетики Україна і Литва мають спільну зацікавленість і однакові підходи, які можна визначити однією генеральною ідеєю – зменшення енергетичної залежності від Росії, про що Литва заявляє офіційно. На цьому шляху Литва і Україна прагнуть співпрацювати у конкретних проєктах: будівництві нових атомних реакторів, можливого постачанні української електроенергії до Литви, використанні нафтопроводу Одеса-Броди. Саме цим питанням був присвячений візит В. Адамкуса до Криму 13-14 серпня 2007 р. [12].

Нового імпульсу відносинам у сфері енергетики надала «Вільнюська конференція з питань енергетичної безпеки 2007: Відповідальна енергетика для відповідальних партнерів» [28], що проходила 10-11 жовтня 2007 р. Участь у конференції взяли близько 20 країн, серед яких 8 були представлені

на рівні глав держав і урядів. Для України ключовим завданням Вільнюського саміту стала реалізація стратегічної ініціативи щодо створення спільного європейського транзитного простору в ЦСЄ. У присутності Президентів Азербайджану, Грузії, Литви, Польщі та України було підписано міжвідомчу угоду щодо співпраці в енергетичній галузі [5, с.3]. Угодою передбачалося створення повноцінної юридично-правової бази для реалізації проєкту нафтопроводу Одеса-Броди-Плоцьк-Гданськ як міжнародного. Також було підписано корпоративний договір між державними нафтовими та нафтотранспортними компаніями вищезгаданих країн щодо приєднання до спільного польсько-українського підприємства «Сарматія» [16, с.3].

Інтенсивність діалогу між обома країнами засвідчив офіційний візит Президента України В.Ющенка в Литовську Республіку 12 травня 2008р., в ході якого пройшло друге засідання Ради Президентів України та Литви, основним змістом якої стало підписання Спільної декларації Президентів України та Литовської Республіки [15, с.1]. У Декларації зафіксувалось, що відносини між Україною та Литовською Республікою набули рівня стратегічного партнерства. Декларацією було закріплено стратегічну співпрацю двох держав у таких важливих галузях, як енергетична безпека, європейська та євроатлантична інтеграція. Президент України у своєму інтерв'ю «Летувос жіннос» відзначив також, що наша держава високо оцінює тісне політичне співробітництво з Литвою в рамках міжнародних організацій. Сьогоднішні відносини між Україною і Литовською Республікою, за його словами, це не просто стратегічне партнерство. В.Ющенко заявив, що відносини з Литвою досягли найвищого рівня, який тільки можливий між двома країнами [1].

Кінець 2008 р. був особливо насиченим в українсько-литовських відносинах. У грудні 2008 р. Президенти України й Литви підписали у Вільнюсі Дорожню карту розвитку стратегічного партнерства між Україною й Литовською Республікою на 2009–2010 рр. [6]. Це перший документ такого роду, що визначає напрямки і зміст двосторонніх відносин на найближчій перспективі. Дорожня карта накреслила конкретні завдання розвитку українсько-литовської співпраці в політичній, торговельно-економічній, інвестиційній і гуманітарній сферах.

Крім Ради Президентів, дійовим механізмом співпраці між країнами на рівні виконавчої влади є Міжурядова Рада зі співробітництва.

Згідно з Протоколом першого засідання міжурядової ради зі співробітництва між Україною і Литвою створено постійні комісії: з питань торговельно-економічного і науково-технічного співробітництва; комісії з питань європейської інтеграції; комісії з питань співробітництва в галузі культури та інформації [17].

Потреба відлагодження нових форм та напрямів співпраці була вельми на часі. Адже з 1 травня 2004 р. Литва стала членом ЄС і Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю була денонсована. Таким чином,

Міжурядова рада зі співробітництва між Україною і Литовською Республікою якраз і зайнялась актуальним для обох держав питанням вироблення нового формату співпраці з огляду на зміну політико-правових обставин.

Свідченням високого рівня існуючого політичного діалогу став офіційний візит Прем'єр-міністра України Ю.Єханурова у грудні 2005 р. в Литовську Республіку. За результатами зустрічі було підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки «Про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво» [25, с.3]. За підсумками засідання міжурядової українсько-литовської комісії з питань торговельно-економічного і науково-технічного співробітництва підписані угоди між Міністерством праці і соціальної політики України та Міністерством соціальної охорони і праці Литви про порядок реалізації Договору між Україною і Литвою про соціальне забезпечення. Крім цього, було підписано угоди про торгово-економічне, наукове і культурне співробітництво між Івано-Франківською областю й Паневезьким повітом, між Запорізькою областю і Каунаським повітом [14, с.1].

Договірні-правова база співробітництва на урядовому рівні доповнилася в результаті офіційного візиту Прем'єр-міністра Литовської Республіки Г.Кіркіласа 12-13 квітня 2007 р. в Україну та підписання Угоди між Урядами обох країн «Про співпрацю у боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом» [4, с.1], угод про торгово-економічне і культурне співробітництвом між Тернопільською облдержадміністрацією та Адміністрацією Тайравського повіту, Чернігівською областю та Адміністрацією Куртянайського повіту, Меморандуму «Про співробітництво між Дипломатичною Академією України при МЗС України та Інститутом міжнародних відносин Вільнюського університету» [4, с.3].

Між Україною та Литвою було також налагоджено ефективний інституційний механізм взаємодії з питань європейської інтеграції, що здійснюється в рамках Постійної українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції, перше засідання якої відбулось у Вільнюсі 16 лютого 2004 р. Ця Комісія, поряд з Міжурядовою радою зі співробітництва між Україною і Литовською Республікою покликає сприяти вирішенню питань, що виникають у зв'язку із вступом Литви до Європейського Союзу, а також мінімізувати можливі негативні наслідки для українсько-литовських двосторонніх відносин, що можуть гіпотетично настати внаслідок цього. Зокрема, за допомогою литовської сторони реалізується вісім конкретних проєктів експертної допомоги та обміну досвідом, зокрема у митній сфері, сільському господарстві, у сфері соціальної політики та праці, рибного господарства, координації діяльності уряду з адаптації до європейських стандартів [3].

Система двосторонніх відносин України з Литовською Республікою продовжувала доповнюватися міжпарламентськими зв'язками. Важливість такого рівня відносин підкреслена також в ході візиту прем'єр-міністра А. Кінаха 11-12 грудня 2006

р. в Литву, в ході якого відбулось засідання Президії Міжпарламентської Асамблеї. Під час зустрічі з литовською стороною обговорювалися питання, присвячені відпрацюванню механізмів активізації політичного діалогу й економічного співробітництва між Україною і Литвою, налагодженню системного консультативного механізму співпраці в питаннях національної безпеки і оборони [8].

Крім роботи на рівні двосторонніх Асамблей, 13 травня 2005 р. парламентарі України, Литви та Польщі ухвалили Заяву про створення Міжпарламентської Асамблеї Верховної Ради України, Сейму Литовської Республіки, Сейму та Сенату Республіки Польща. Відбулося це в ході зустрічі Голови Верховної Ради України Володимира Литвина, Голови Сейму Литовської Республіки А. Паулаускаса та Маршалка Сейму та Сенату Республіки Польща В. Цимошевича у м. Луцьку. Створення тристоронньої Міжпарламентської Асамблеї є новим етапом у співпраці України, Литви та Польщі, додатковим механізмом щодо обміну досвідом у законодавчій сфері та щодо узгодження позицій з питань міжнародної та регіональної політики, а також підтримки європейських і євроатлантичних прагнень України.

Висновки. Таким чином, протягом зазначеного періоду сторонами проводилась інтенсивна робота в рамках важливих інституційних механізмів двосторонньої взаємодії, таких як Постійна Україн-

сько-Литовська комісія з питань європейської інтеграції, Міжурядова українсько-литовська комісія з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, тристороння Міжпарламентська Асамблея Верховної Ради України, Сейму Литовської Республіки та Сенату і Сейму Республіки Польща, Рада Президентів, які, без сумніву, надають додаткового позитивного імпульсу усьому комплексу наших двосторонніх відносин, зокрема у контексті реалізації положень «Дорожньої карти».

Упродовж багатьох років Литва активно підтримувала ініціативи України, спрямовані на поглиблення співробітництва нашої держави з Альянсом, а також переконувала інших союзників у необхідності залучення України до колективної системи євроатлантичної безпеки.

Незважаючи на те, що за останні роки Литовська Республіка далеко випередила Україну у процесі інтеграції до європейських та євроатлантичних структур безпеки, країни продовжують зберігати особливий інтерес одна до одної як на рівні політичному так і на рівні громадянського суспільства. Свідченням цього є те, що принаймні їх інтелектуальні, ділові і політичні еліти досить добре розуміють користь двосторонньої співпраці у різних сферах міждержавного та міжрегіонального рівня. Навіть у тих питаннях, з якими вони стикаються і зараз не важко знайти багато спільного.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Більше, ніж стратегічний партнер [інтерв'ю Президента України Віктора Ющенка / спілкувалася П. Крупенкайте]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/7702.htm>
2. Вилцанс А. Страны Балтии: роль политических партий, общественных организаций в обретении статуса страны – члена НАТО / А. Вилцанс // Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива? / за заг. ред. О. І. Соскіна. – К.: Вид-во «Інститут трансформації суспільства», 2007. – 336 с.
3. Виступ Міністра закордонних справ України П.О.Порошенка щодо стану реалізації Дорожньої карти розвитку стратегічного партнерства між Україною та Литвою на 2009-2010 рр., співпраці європейської та євроатлантичної інтеграції України / офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/37355.htm>
4. Візит голови уряду Литви // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 66. – 13 квітня. – С.1-3.
5. До Вільнюса на енергетичний саміт // Урядовий кур'єр. – 2007. – №186. – 10 жовтня. – С.3.
6. Дорожня карта розвитку стратегічного партнерства між Україною й Литовською Республікою на 2009–2010 рр. – Режим доступу: <http://www.minindustry.crimea-portal.gov.ua/>
7. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964 – IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 39. – С. 351.
8. Кінах іде до Литви обговорювати співпрацю з питань національної безпеки. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/newsline/2006/02/16/4984.shtml>. РБК-Україна, 16.02.2006, Київ 11:12
9. Кумжа А. Шлях Литви до НАТО: Десятиріччя серйозної роботи і гострих суперечок / А. Кумжа // Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива? / за заг. ред. О. І. Соскіна. – К.: Вид-во «Інститут трансформації суспільства», 2007. – 336 с.
10. Литва знову підтверджує свою підтримку євроатлантичним намірам України // Щотижневий бюлетень Україна – НАТО. – 2004. – № 22. – 24 вересня. – Режим доступу: <http://ua-nato.ukrinform.com/bulletin/022.doc>
11. Линкявічюс Л. Вступлення в НАТО: ожидания и достижения Литвы / Л. Линкявічюс // Економічний часопис – XXI. – №3-4, 2009. – С. 15-17.
12. Мартинюк В. Політико-енергетичний вимір українсько-литовських відносин. – Режим доступу: <http://postup.brama.com/usual.php?what=58454>
13. Між країнами немає жодних проблем // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 70. – 15 квітня. – С.3.
14. Офіційний візит до Литви // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 60. – 10 грудня. – С.1
15. Офіційний візит до ЛР // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 85. – 13 травня. – С.1.
16. Приклад продуктивної міждержавної політики // Урядовий кур'єр. – 2007. – №188. – 12 жовтня. – С.3.
17. Протокол первого заседания Межправительственного совета по сотрудничеству между Украиной и Литовской Республикой. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU03234.html
18. Развитие Литвы в европейском пространстве: экономико-политический ракурс. Интервью Чрезвычайного и Полномочного Посла Литовской Республики в Украине А. Кумжы // Економічний часопис. – 2009. – № 3-4. – С. 11-14.
19. Спільна заява міністрів закордонних справ України та Литовської Республіки про взаємодію у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції і регіонального співробітництва / Офіційний сайт Посольства України в Литовській Республіці. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/publication/content/13912.htm>
20. Тільки після Помаранчевої революції Україна почала йти справді Європейським шляхом [інтерв'ю Президента Литви Валдаса Адамкуса / спілкувалася А. Гетьманчук] // «Главаред». – 2007. – 24 січня. – Режим доступу: <http://glavred.info/archive/2007/01/24/113404-8.html>
21. Третьяков О. Вступ Литвы до НАТО, до ЕС відбувався на моїх очах. – Режим доступу: <http://unian.net/ukr/news/news-250110.html>
22. У Вільнюсі відбулося засідання Комісії Україна – НАТО // Бюлетень Європейської програми МФВ. – 2005. – № 8. – С.10-11. – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/programs_cs_eu_projects_711_ua_8b.pdf